

Jorwert, De Him 2
Gemeente Littenseradiel (Frl.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek

Steekproefrapport 2011-04/01

*Jorwert, De Him 2
Gemeente Littenseradiel (Frl.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van de gemeente
Littenseradiel, via BügelHajema adviseurs bv

Steekproefrapport 2011-04/01
ISSN 1871-269X
auteur: drs. C. Tulp (senior archeoloog)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef werkt volgens KNA 3.2.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, april 2011

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn
Vestiging Utrecht:
Laan van Chartreuse 174, 3552 EZ Utrecht

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteckproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteckproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

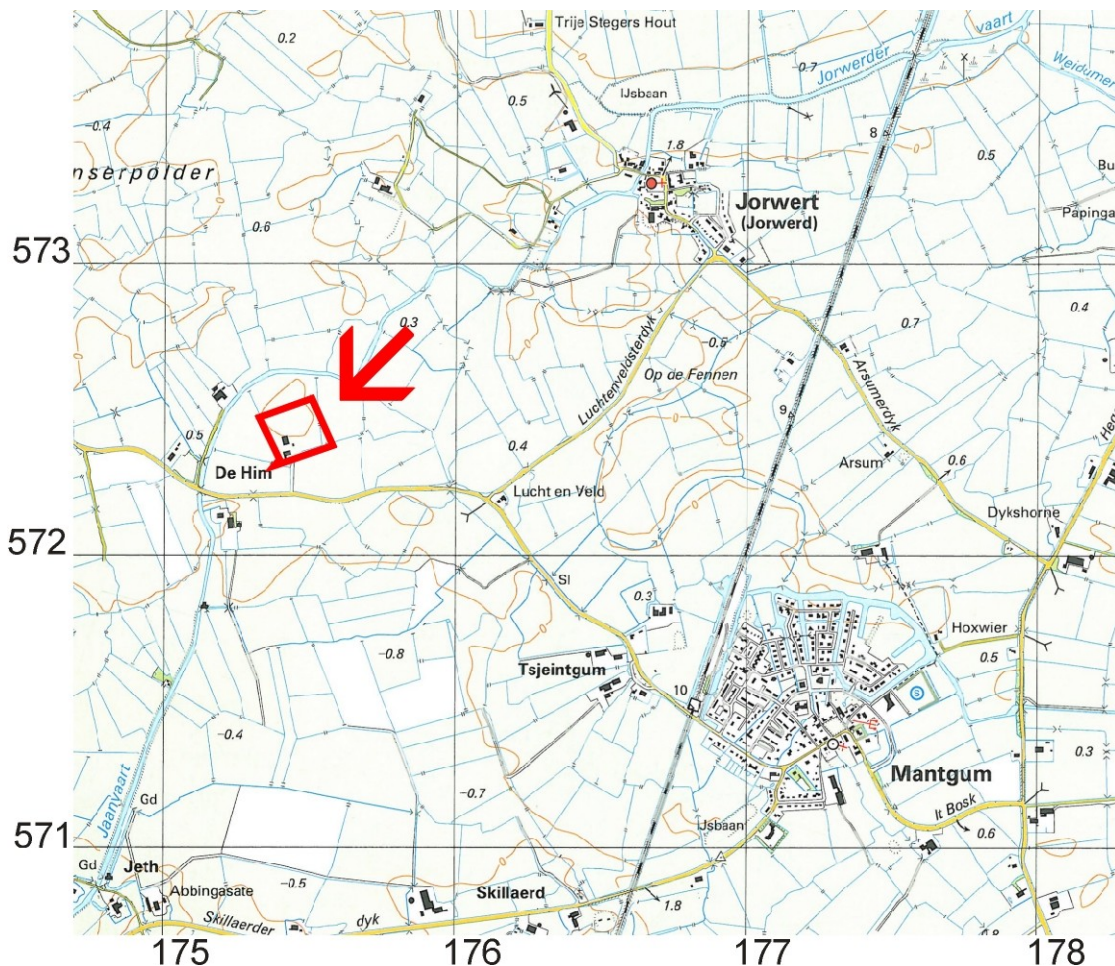
1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01).....	1
• 1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.2 LS01, LS02).....	1
2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06).....	3
• 2.1 Bronnen.....	3
• 2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04).....	4
• 2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04).....	5
• 2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03).....	7
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05).....	7
3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05).....	8
• 3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01).....	8
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.2 VS02, VS03).....	8
4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07).....	10

Appendix I:	Archeologische periodes
Appendix II:	Kaart met bekende archeologische waarden
Appendix III:	Bodemkaart
Appendix IV:	Boorbeschrijvingen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

Op 7 april 2011 heeft in plangebied De Him 2 te Jorwert, gemeente Littenseradiel, provincie Friesland, een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de toekomstige herinrichting van het terrein. Doel van het onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn.

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysische geografie, archeologie en historische geografie. Tijdens het veldonderzoek zijn zeven boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

Figuur 1: Jorwert, De Him 2: de begrenzing van het plangebied is met een rode lijn aangegeven. [Naar: ANWB, 2004. *Topografische Atlas Friesland 1:25 000*. ANWB bv, Den Haag. Eén vierkant op de kaart komt overeen met één vierkante kilometer.]

Het plangebied ligt niet op een terp. Van het terrein zijn geen archeologische vondsten bekend. Tijdens het veldonderzoek is gebleken dat de bodem onder de bouwvoor natuurlijke lagen bevat en geen cultuurlagen. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Nader archeologisch onderzoek is dan ook niet nodig.

Figuur 2: Jorwert, De Him 2: foto van het plangebied, genomen vanaf de zuidoostelijke hoek richting het noordwesten.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01)

In opdracht van de gemeente Littenseradiel, via BügelHajema adviseurs bv, vertegenwoordigd door respectievelijk mevrouw L. van Benthem en de heer P.W. Rienstra, is een terrein aan De Him te Jorwert onderzocht op het voorkomen van archeologische waarden (zie Figuur 1). In het plangebied De Him 2 is een herinrichting van het terrein gepland. Er worden onder andere een ligboxenstal en een werktuigenberging gebouwd. De hiermee gepaard gaande graafwerkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren. De diepte van de bodemingrepen bedraagt circa twee meter.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek middels grondboringen. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw, de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen voorwerpen, bouw materiaal, bewerkt en verbrand bot, houtskool, etc.

1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.2 LS01, LS02)

Het plangebied bevindt zich ongeveer anderhalve kilometer ten zuidwesten van Jorwert en tussen anderhalve en twee kilometer ten noordwesten van het dorp Mantgum (zie Figuur 1). Het terrein ligt ten noorden van de weg De Him. De gebouwen van huisnummer 2 bevinden zich in de zuidwestelijke hoek van het plangebied. Het onderzoeksgebied beslaat circa 3 hectare. Ten tijde van het onderzoek was het terrein voornamelijk in gebruik als grasland, met uitzondering van de bestaande bebouwing en de tuin met fruitboomgaard.

Voor een overzicht van de administratieve gegevens wordt verwezen naar Tabel 1.

Tabel 1: Jorwert, De Him 2: administratieve gegevens van het onderzoek.

Soort Onderzoek	Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO) - verkennende fase	
Provincie	Friesland	
Gemeente	Littenseradiel	
Plaats	Jorwert	
Locatie / Projectnaam	De Him 2	
Kaartblad	10 F	
Coördinaten hoekpunten gehele plangebied	NO – 175,520/572,500 ZW – 175,396/572,317	ZO – 175,557/572,363 NW – 175,338/572,458
Status terrein (AMK-nr); ARCHIS-nr	n.v.t.	
Bevoegde overheid	Gemeente Littenseradiel	
Opdrachtgever	Gemeente Littenseradiel, via BügelHajema adviseurs bv	
ARCHIS CIS-code	46120	
ISSNnr.	1871-269X	
Steekproef projectcode	2011-04/01	
Oppervlakte	Circa 3 hectare	
NAP hoogte maaiveld	Tussen 40 cm -NAP en 40 cm +NAP	
Maximale diepte onderzoek	300 centimeter onder het maaiveld	
Uitvoering veldwerk	7 april 2011	
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis / E-depot / DINO-loket (boorgegevens)	

2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06)

2.1 Bronnen

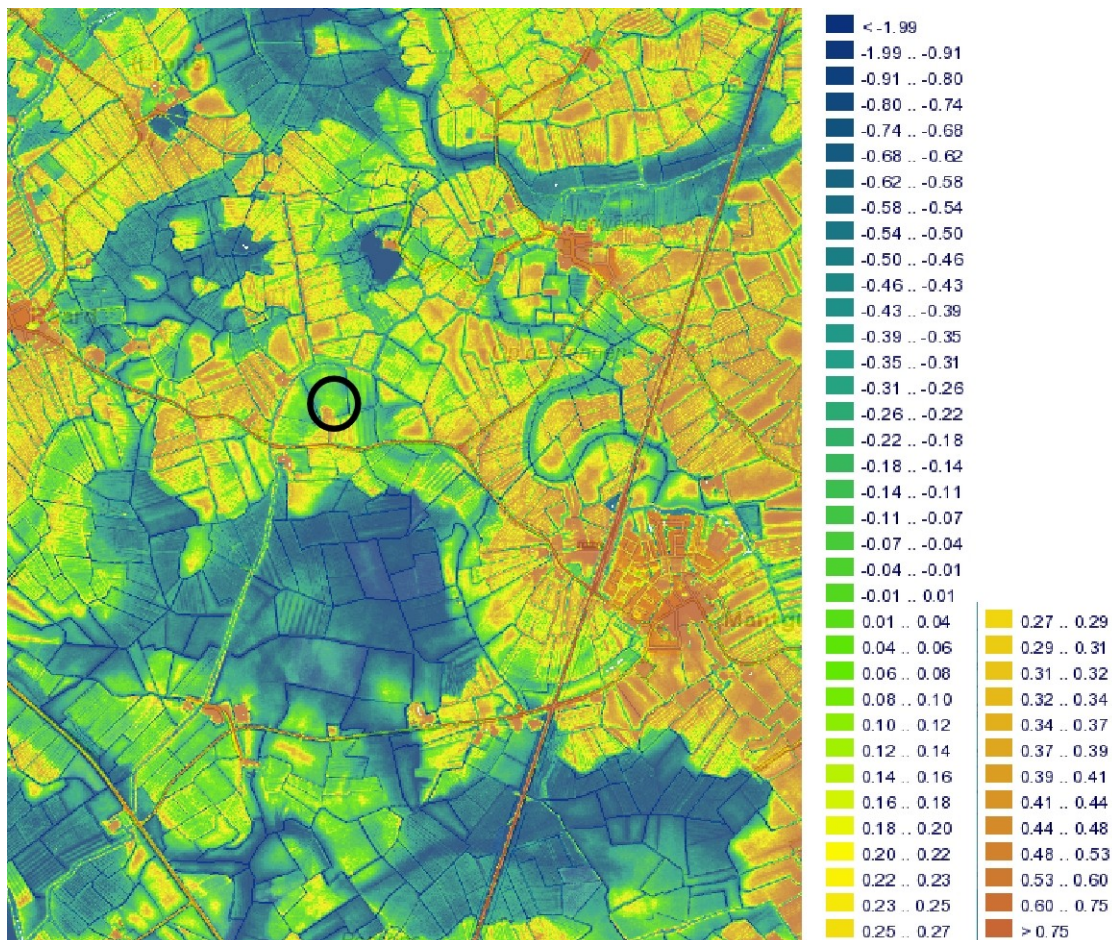
Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. Daartoe zijn de in Tabel 2 weergegeven bronnen geraadpleegd. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Tabel 2: Jorwert, De Him 2: gebruikte bronnen en kaarten.

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl)
ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Friesland 1:25000</i> . ANWB bv, Den Haag, k.60.
Bodemkaart. Alterra [ARCHIS].
Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].
Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE) www.fryslan.nl
Geomorfologische Kaart. Alterra [ARCHIS].
Google Earth
Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW).
Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.2. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).
Louwe Kooijmans, L.P., e.a. (eds.). 2005. <i>Nederland in de Prehistorie</i> . Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam.
Mulder, F.J. de, e.a. (eds.). 2003. <i>De Ondergrond van Nederland</i> . Wolters-Noordhoff Groningen/Houten.
Numismatisch Informatiesysteem [NUMIS]
Pleistoceen Top [ARCHIS].
Schotanus, C. 1664. <i>Beschrijvinge van de Heerlyckheydt van Frieslandt. Facsimile-uitgave 1978</i> . De Tille bv Leeuwarden/Theatrum Orbis Terrarum bv Amsterdam, na p.208.
Stichting voor Bodemkartering, 1974. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 10 West Sneek (gedeelte) - 10 Oost Sneek</i> . StiBoKa, Wageningen.
Stichting voor Bodemkartering, 1982. <i>Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50000. Blad 10 Sneek</i> . StiBoKa, Wageningen.
12 Provinciën. 2005. <i>Luchtfoto Atlas Fryslân. 1:14 000</i> . Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, p.145.
12 Provinciën 2006/2007. <i>Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965</i> . Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.37.
12 Provinciën 2008. <i>Topografische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (TMK) 1864</i> . Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.30.
Uitgeverij Nieuwland, 2006. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1926-1934. Fryslân 1 : 25 000</i> . Uitgeverij Nieuwland, Tilburg, k.109.
Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. <i>De Atlas van Huguenin: Militair-topografische Kaarten van Noord-Nederland 1819-1829</i> . Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, k.28.
Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50 000</i> . Wolters-Noordhoff, Groningen, k.49.
Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992. <i>Grote Historische Provincie Atlas 1:25 000. Friesland 1853-1856</i> . Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen, k.80.
www.watwaswaar.nl

2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04)

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat de hoogte van het plangebied rond het NAP ligt (Figuur 3). Hierbij moet worden opgemerkt dat het figuur een wat vertekend beeld geeft door de bebouwing en de wegen, die hoger zijn gelegen. Dit is ook het geval in de zuidwesthoek van het terrein, dat door de bebouwing veel hoger lijkt te liggen.

Figuur 3: Jorwert, De Him 2: AHN-kaart met in zwart de ligging van het plangebied aangegeven. Gebieden met een blauwe kleur liggen laag ten opzichte van de oranje kleuren.

Volgens de geomorfologische kaart bevindt De Him 2 zich binnen een vlakte van getijafzettingen (classificatie geomorfologische kaart 2M35). De bodem bestaat uit een kalkarme knippoldervaaggrond in zware klei (zie Appendix III; classificatie bodemkaart kMn48C met grondwatertrap V: gemiddeld hoogste grondwaterstand minder dan 40 centimeter en gemiddeld laagste grondwaterstand meer dan 120 centimeter beneden het maaiveld). Volgens de bodemkaart ligt het plangebied niet op een terp.

Het pleistocene zand onder de later afgezette kleilagen is volgens de kaart Top Pleistoceen [ARCHIS] geërodeerd.

2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04)

Uit het plangebied zijn geen meldingen bekend van archeologische vondsten of archeologische terreinen aan het Centraal Monumenten Archief (CMA) en het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, voormalig RACM/ROB). Uit de omgeving van het plangebied zijn wel enkele meldingen bekend.

Tabel 3: Jorwert, De Him 2: overzicht van de ARCHIS-meldingen (voor dateringen en ligging van de waarnemingen en monumenten wordt verwezen naar Appendix I en II).

ARCHIS-nrs	RD-coördinaten	Omschrijving	Datering
CMA			
7881/10F-010	174,682/571,529	afgegraven terp met alleen aan de randen nog terplagen (OM-nr.4863)	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
7883/10F-012	174,199/572,696	randzone van afgegraven terp, kogelpot aardewerk (OM-nr.4868)	midden ijzertijd-late middeleeuwen
7884/10F-013	174,460/573,061	deels afgegraven terp (OM-nr.4869)	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
7887/10F-016	173,434/573,882	deels afgegraven terp met steilkant (OM-nr.4876)	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
7888/10F-017	174,558/573,980	dorpsterp van Lions (OM-nr.4877)	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
7985/10F-021	176,682/573,277	dorpsterp van Jorwert (OM-nr.4884)	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
7988/10F-024	176,755/571,697	deels afgegraven terp (OM-nr.4885)	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
7989/10F-025	177,292/571,414	restanten afgegraven dorpsterp Mantgum met aan de rand nog deels radiaire verkaveling	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
10000/01F-054	173,819/572,904	bebouwde dorpsterp Baard	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
10041/10F-096	173,488/571,207	afgegraven terp	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
10072/10F-127	176,183/573,104	bebouwd terprestant	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
10073/10F-128	175,763/573,244	afgegraven terp met boerderij	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
14778/10F-015	174,995/572,866	terprestant met steilkant (OM-nr.4872)	midden ijzertijd-nieuwe tijd C
15093/10F-149	173,634/572,999	fundamenten van een stins	late middeleeuwen
15167/10F-152	175,066/573,521	overslibde nederzetting	late ijzertijd-vroeg romeinse tijd
15323/10F-153	177,233/571,399	oude dorpskern van Mantgum	late middeleeuwen-nieuwe tijd C
CAA			
238403/10FN-14	176,800/571,600	terp Tseintgum: opgraving door het BAI in 1959: menselijk bot, speelsteentjes, aardewerk, 3 kuilen, waterput met hout, bewoningslagen en ophogingslagen, kleine houten vlechtwanden	onbekend
413926/10FN-26	177,200/571,400	1 fragment bronzen sleutel	late middeleeuwen
427065/10FN-38	174,636/572,301	6 scherven aardewerk uit overslibde nederzetting (OM-nr 36612)	midden ijzertijd-romeinse tijd

Het gaat voornamelijk om terpen of restanten ervan [ARCHIS-nummers 7881, 7883, 7884, 7887, 7888 (dorpsterp Lions), 7985 (dorpsterp Jorwert), 7988, 7989 (dorpsterp Mantgum), 10000 (dorpsterp Baard), 10041, 10072, 10073 en 14778]. Deze terpen stammen uit de midden ijzertijd en zijn vaak nu nog bewoond. Uit ongeveer dezelfde periode dateren twee overslibde nederzettingen, waarvan er één een ongeveer vijftig centimeter dikke vondstlaag bevatte tussen 25 en 75 centimeter onder het maaiveld. Hier is aardewerk gevonden uit de midden ijzertijd/romeinse tijd [ARCHIS-nummers 15167 en 427065]. ARCHIS-melding 15093 betreft een laat-middeleeuwse stins en ARCHIS-nummer 15323 beschrijft de laat-middeleeuwse kern van Mantgum. Voor meer details over de meldingen wordt verwezen naar Appendix II en Tabel 3.

Figuur 4: Jorwert, De Him 2: uitsneden van historische kaarten. Boven links een detail uit een atlas met kaarten uit 1926-1934; rechtsboven een detail uit de atlas van 1853-1856; linksonder is een uitsnede uit de Huguenin-atlas met kaarten uit 1819 -1829 en rechtsonder uit de Schotanus-atlas uit 1664. Het plangebied is rood omcirkeld.

2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03)

Op Figuur 4 zijn enkele details van historische kaarten afgebeeld. Hierop is te zien dat er in de zeventiende eeuw nog geen bebouwing binnen het plangebied was. De brug ten zuidwesten van het plangebied was toen al wel aanwezig; de Hem Tille over de Jaan Vaart. Op de kaarten uit de negentiende eeuw of later staat de huidige boerderij opgetekend. De percelering is hetzelfde gebleven door de tijd heen. Op Figuur 4 rechtsboven is nog met een stippellijn een voetpad door het plangebied aangegeven.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05)

De Friese Archeologische Monumenten Kaart Extra (FAMKE) eist voor dit gebied een karterend onderzoek met name voor de periode ijzertijd-middeleeuwen. Voor de steentijd-bronstijd is geen onderzoek noodzakelijk, omdat de top van het pleistocene zand, waarin grondsporen en vondsten uit deze periode te verwachten zijn, hier geërodeerd is.

Het plangebied bevindt zich niet op een terp, maar terpen uit de midden ijzertijd zijn wel in de omgeving van het terrein aanwezig. Verder zijn er uit de midden of late ijzertijd tot en met de Romeinse tijd overslibde nederzettingen bekend. Een overslibde nederzetting is te herkennen aan een vondstlaag of cultuurlaag onder de bouwvoor. Archeologische indicatoren uit deze periode kunnen bestaan uit houtskool, scherven aardewerk, metalen voorwerpen, etc.

Archeologische indicatoren uit de middeleeuwen zullen vooral bestaan uit scherven aardewerk en puinconcentraties. Deze indicatoren zullen in of direct onder de bouwvoor te vinden zijn. Omdat het terrein pas na de zeventiende eeuw deels bebouwd lijkt te zijn geweest en het buiten de dorpen is gelegen, is de verwachting voor de aanwezigheid van archeologische waarden uit de middeleeuwen niet hoog.

Voorafgaand aan het veldwerk is er een KLIC-melding gedaan (nr. 11G108961). Er lopen geen leidingen door het gebied, alleen bij de bebouwing. Overige verstoringen worden niet verwacht.

3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05)

3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 7 april 2011. Voor het inventariserende booronderzoek (verkennende fase) is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van acht centimeter in combinatie met een drie centimeter steekguts. Hiermee is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen.

Volgens de Friese Archeologische Monumenten Kaart Extra (FAMKE) is er een 'karterend onderzoek 2' nodig voor de ijzertijd-middeleeuwen, hetgeen neerkomt op zes boringen per hectare met een minimum van zes boringen. Voor de eerdere perioden wordt geen onderzoek voorgeschreven. Het plangebied beslaat circa drie hectare met bebouwing in de zuidwestelijke hoek. Er zijn in totaal 18 grondboringen geplaatst.

De opgeboorde grond is bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden en archeologische indicatoren zoals houtskool, baksteen en aardewerk. De diepte van de boringen varieert van 180 tot en met 300 centimeter onder het maaiveld. De boringen zijn verspreid over het terrein geplaatst (zie Figuur 5). Van alle boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS.

De hoogten van de boorlocaties zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Voor de RD-coördinaten van de afzonderlijke boorpunten wordt verwezen naar de boorstaten en boorbeschrijvingen in Appendix IV. Tijdens het veldonderzoek is het verwachtingsmodel zoals geformuleerd in paragraaf 2.5 getoetst.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.2 VS02, VS03)

In het circa drie hectare grote plangebied zijn 18 grondboringen uitgevoerd. Per boorlocatie is de bodem beschreven en de opgeboorde grond is door middel van een zeef onderzocht op het voorkomen van archeologische indicatoren als houtskool, baksteenpuin en scherven aardewerk (hierbij wordt verwezen naar Appendix IV voor de boorstaten en afzonderlijke boorbeschrijvingen).

Bodem

De boringen laten een vrijwel onverstoorde bodem zien. De bouwvoor is ijzerhoudend en bestaat uit grijsbruine, matig zandige klei. Hieronder is licht grijsbruine, matig zandige klei die over gaat in grijze klei met zandlaagjes. De kleipakketten onder de bouwvoor zijn natuurlijk en intact. Boring 6 laat een ander beeld zien. Onder een verstoord pakket klei en zand is hier blauwe klei

met kleine plantenresten, dat overgaat in een venige laag. Dit bleek een vroegere sloot te zijn.

Archeologie

Er zijn in de boringen geen cultuurlagen of opgebrachte lagen aangetroffen en eveneens geen vondstlagen van overslibde nederzettingen. Tijdens het veldwerk zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Figuur 5: Jorwert, De Him 2: situatietekening met de boorlocaties. Het plangebied ligt binnen de rode onderbroken lijn. De genummerde cirkels geven de boorlocaties weer. De RD-coördinaten van het onderzochte terrein zijn: NO – 175,520/572,500; ZO – 175,557/572,363; ZW – 175,396/572,317; NW – 175,338/572,458.

4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07)

Het plangebied is circa drie hectare groot. Op deze locatie zijn 18 boringen uitgevoerd.

Het plangebied De Him 2 bevindt zich ongeveer anderhalve kilometer buiten de terpdorpen Jorwert en Mantgum. Er zijn in het verleden geen vondsten gemeld en het plangebied ligt niet op een terp. Er zijn wel terpen in de directe omgeving van De Him 2, die een bewijs vormen voor menselijke bewoning en activiteiten in het gebied vanaf de midden ijzertijd. Verder zijn er twee overslibde nederzettingen uit de ijzertijd-romeinse tijd bekend. Wegens de geërodeerde top van het pleistocene zand worden hier geen oudere grondsporen verwacht.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. De resultaten van het veldwerk voldoen hier grotendeels aan. Onder de bouwvoor is de bodem niet verstoord. Er zijn geen archeologische indicatoren of cultuurlagen aangetroffen.

Advies

Gezien de bovenstaande resultaten achten wij de kans op archeologische grondsporen in plangebied De Him 2 te Jorwert klein. Zowel in het verleden als tijdens het booronderzoek zijn binnen het terrein geen archeologische vondsten gedaan. Nader archeologisch onderzoek is niet wetenschappelijk te verdedigen. Wij adviseren dan ook geen archeologisch vervolgonderzoek.

Wij wijzen erop dat indien er bij de uitvoering van werkzaamheden onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, deze conform de Monumentenwet 1988 artikel 53 & 54 direct dienen te worden gemeld bij zowel de gemeente Littenseradiel en de provinciaal archeoloog, dr. G. de Langen (tel: 058-2925487; email: vsmp@fryslan.nl).

Appendix I

Jorwert, De Him 2 Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
		romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum:		romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden